

Asia: VN/33727/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Suomen Yrittäjäopisto arvostaa mahdollisuutta kommentoida esitysluonnoksen sisältöä.

Ammatilliseen koulutukseen esitetään laajoja uudistuksia ja monia rahoitusmallin osia muutetaan. Useilta osin muutosten tavoitteet ovat kannatettavia, mutta niiden toimeenpano aiheuttaa huolen aiheita. Laajoista muutoksista johtuen koulutuksenjärjestäjien on vaikea ennakoida muutosten yhteisvaikutusta toimintaansa. Lisäksi vaarana on toimintaedellytyksiä vaarantavan rahoitusleikkauksen taso, mikä voi heikentää yksittäisen koulutuksenjärjestäjän toimintaedellytyksiä hyvin nopealla aikataululla.

Laajoissa kokonaisuudistuksissa on tärkeää huomioida jatkuvan oppimisen aseman säilyttäminen tärkeänä työikäisen väestön koulutusmuotona. Nykyisessä työelämässä työikäinen väestö joutuu jatkuvasti opettelemaan uusia taitoja työn ja ammattien muuttuessa. Ammatillinen koulutus pystyy tarjoamaan ketteriä ja kustannustehokkaita koulutuspolkuja työelämän täsmätarpeisiin, mikäli rahoitusmekanismit kannustavat tehokkaihin, nopeihin ja tarvelähtöisiin koulutuspolkuihin.

Vuoden 2025 opiskelijavuosiin kohdistettava rahoitusleikkaus sekä rahoitusmallin uudistukseen sisältyvä lähtötasokerroin heikentävät koulutuksenjärjestäjien mahdollisuuksia tarjota työvoimakoulutusta. Tulevina vuosina on erityisen tärkeää turvata työvoimakoulutuksen resurssit ja rahoitus, kun myös työvoimapalveluiden uudistus kohdistuu samaan ajankohtaan. Työllisyysalueilla koulutushankinnat todennäköisesti tulevat pienentymään nykyisestä tasosta, mikä lisää painetta VOS-työvoimakoulutuksen toteuttamiseen. VOS-työvoimakoulutuksessa opiskelijoilla on usein taustalla jo vähintään ammatillinen perustutkinto, mikä ei kuitenkaan enää takaa työllistymistä eikä vastaa tämänhetkisiä työelämän tarpeita. Täsmätarpeeseen suunnattu ammatillinen tutkinto tai tutkinnon osa tiiviissä työelämäyhteistyössä toteutettuna on usein hyvin tuloksellinen polku

työllistymisen kannalta. Rahoitusleikkauksissa työvoimakoulutuksen osuutta tulisi arvioida tarkoituksenmukaisin kriteerein, jotta pystytään turvaamaan työvoimakoulutuksen riittävä tarjonta työllisyyden tukemiseksi.

Ammatillisen koulutuksen kokeilua koskevat säädösehdotukset

Kokeilulaki mahdollistaa joustavamman ja ketterämmän toiminnan työelämän tarpeiden täyttämiseksi sekä sallii koulutuksen järjestäjille suuremman autonomian päätöksenteossa. Englanninkielisen koulutuksen järjestämisen edistäminen kokeiluluvilla on positiivinen ja työelämälähtöinen askel, joka turvaa työvoiman saantia useilla aloilla. Esimerkiksi englanninkielisen yrittäjyyskoulutuksen ja -tutkintojen tarjoaminen laajemmin edistäisi maahanmuuttajayrittäjyyttä.

Kokeilulaki huolestuttaa erityisesti ammatillisen koulutuksen tasapuolisen kehittymisen näkökulmasta. Kokeilun ulkopuolelle jäävillä koulutuksenjärjestäjillä on järjestämisluvan puitteissa hyvin rajalliset mahdollisuudet reagoida työelämän muuttuviin tarpeisiin suhteessa kokeiluluvan piirissä oleviin koulutuksenjärjestäjiin. Kokeilulaki ei saisi estää kokeilun ulkopuolelle jäävien koulutuksen järjestäjien toimintaa ja kehittymistä. Kokeilun ulkopuolella olevien järjestäjien osalta uusien koulutusten järjestämislupien laajentaminen tulisi turvata. Suomen Yrittäjäopisto pitää tärkeänä, että kaikille ammatillisen koulutuksen järjestäjille turvattaisiin mahdollisuudet tarjota joustavasti työelämän tarpeisiin suunnattua koulutusta, jolla pystytään edistämään työllisyyttä.

Kokeiluluvan piirissä tulisi olla monipuolisesti erilaisia oppilaitoksia, myös erikoistuneita yksityisiä oppilaitoksia. Näin voidaan varmistaa, että kokeilu kattavalla tavalla edustaa moninaista koulutuksen järjestäjän joukkoa, ja että kokeilun tuloksia voidaan arvioida riittävällä tavalla.

Osakeyhtiömuotoisen koulutuksen mukanaan tuomien etujen arviointi olisi tarkoituksenmukaista sisällyttää osaksi kokeilua.

Rahoituksen uudistusta koskevat säädösehdotukset

Ammatillisen koulutuksen uudistukset uhkaavat työikäisen väestön koulutusta ja jatkuvaa oppimista, vaikka työelämä muuttuu nopeammin kuin koskaan. Nuorten kouluttaminen on elintärkeää, mutta tarvitsemme myös uudistumiskykyistä ja osaavaa aikuiskoulutusta kipeästi nyt ja tulevaisuudessa nopeasti muuttuvan työelämän tarpeisiin.

Erikoistuneiden ammatillisten koulutuksenjärjestäjien joustava tapa toteuttaa työelämälähtöistä, täsmätarpeisiin suunnattua koulutusta, on tehokasta ja tuottavaa. Lyhyet opintoajat ja tarpeeseen suunnitellut koulutuspolut tuottavat työelämän tarvitsemää täsmäosaamista ja lisäävät työllisyyttä tehokkaasti. Erikoistuneiden koulutuksen järjestäjien tarjoama koulutus on laadukasta, tutkintomäärät ovat tasaisessa kasvussa, ja valmistumisajat kohtuulliset.

Suomen Yrittäjäopisto ei kannata muun ammatillisen koulutuksen ja henkilöstökoulutuksen rahoituksen yhtäkkistä poistoa eikä opiskelijamaksujen perimisoikeuden poistamista ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osalta nykyisessä taloudellisessa tilanteessa. Opiskelijamaksut kohdentuvat tutkintoihin, joissa opiskelijoilla on pääosin jo aikaisempi tutkinto. Hallitus kohdentaa

muun muassa näihin tutkintoihin kehysriihessä päättämänsä ammatillisen aikuiskoulutuksen leikkaukset, joten oppilaitosten oikeutta kerätä maksuja tulee sitä vastoin vahvistaa, ei poistaa.

Esitetyissä rahoitusmallin uudistuksissa pitäisi varmistaa, että eri toimijoiden toimintaedellytykset turvataan. Turvaamisessa keskeistä on harkita siirtymäsäännöstä, jossa määriteltäisiin katto sille kuinka paljon yksittäisen organisaation rahoitus voi vähentyä vuositasolla, kuten korkeakoulutuksen osalta on määritelty.

Oppimisen tukea ja erityistä tukea koskevat säädösehdotukset

-

Tilauuskoulutusta koskevat säädösehdotukset

Nyt lausunnolla oleva luonnos heikentää edelleen suomalaisten koulutuksenjärjestäjien käytännön toimintaedellytyksiä. Tutkintovientiä voidaan toteuttaa eri kohdemaissa ja kotimaassa tai yhteistyössä kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Nyt lausunnolla oleva luonnos 33 § linjaa, että tilaajan tulisi olla myös koulutuksen rahoittaja. Tämä asettaisi koulutuksenjärjestäjät ja koulutuksen järjestäjien tytär- ja osakkuusyhtiöt sekä muut yhteistyötahot haastavaan tilanteeseen. Tilauuskoulutuksessa kyseessä on käytännössä useamman tilaajan ketjusta ja rahoitus voi tulla myös kolmannelta osapuolelta.

Kannatamme lämpimästi tähän 33 § kohtaan tutkintovientitoimikunnan lausunnossa olevaa muotoilua, joka toisi riittävän läpinäkyvyyden ja velvoittaisi järjestäjää varmistamaan toiminnan eettisyyden.

Muut ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

-

Asetusluonnokset

-

Muut kommentit

-

Kukkeenmäki Jorma
Suomen Yrittäjäopisto Oy